
Uns mots sobre Domingo Cardenal

La nostra comarca urgellenca té un deute pendent amb Domingo Cardenal Gandasegui, mereixedor amb tota justícia del títol de pare del Canal d'Urgell, no solament en la seva vessant tècnica, sinó també en la organitzativa. Malgrat la qual cosa, l'il·lustre enginyer roman avui injustament oblidat a la terra que tant s'ha beneficiat, al llarg de més d'un segle, de la seva obra.

Nascut cap a l'any 1820, en terra riojana segons les referències a què hem tingut accés, cursà la carrera d'Enginyer de Camins, Canals i Ports a l'Escola de Madrid, aleshores l'única existent d'aquesta especialitat. Acabà els estudis l'any 1846 amb el número 1 entre els nou components de la seva promoció. D'aquells anys són col·legues seus tan il·lustres com Ildefons Cerdà (1841), Práxedes Mateo Sagasta (1849, també amb el número 1), Eduardo Saavedra Moragas (1851, nº 1) i José Echegarau (1853, nº 1).

Pocs anys després, concretament el 3 de novembre de 1852, s'atorgava a Madrid la concessió del Canal d'Urgell. Encara que el projecte inicial era de l'enginyer Pere d'Andrés Puigdollers, foren tantes les rectificacions introduïdes per Domingo, nomenat director tècnic de l'obra, que aquesta anà cenyint-se a la seva creativitat tècnica fins al punt d'esdevenir la gran creació professional de la seva vida. Cal pensar amb admiració en la immensa preparació professional del nostre personatge, que l'any 1862, només setze anys després d'acabada la seva carrera, donava cim a la gran obra urgellenca. El nostre canal no era un canal corrent, ja que, en lloc de seguir el típic esquema de derivació lateral i progressivament divergent de les aigües d'un riu, s'endua aquestes a gran distància des del primer moment mitjançant la magna obra del túnel de Montclar, fent això possible el regatge d'una vasta extensió.

La perforació de Montclar, punt central de l'obra irrigadora, constitueix fins i tot avui una obra de respecte: amb els seus 4917 metres de llargada per 7 d'amplada és encara als nostres dies tot un rècord. Tot això per no esmentar les trinxeres de la Serra d'Almenara, l'aqüeducte sobre el Sió i la infinitat d'obres menors de fàbrica esbarriades al llarg dels 144 km. del canal principal, els 83 de les seves quatre sèquies principals i els mil·lers a les secundàries.

L'obra del túnel representà el do de pit tècnic de Domingo Cardenal, que arribà a coordinar-hi els esforços de més de sis mil operaris en lluita contra la duresa de la roca, les esllavissades, les vies d'aigua i la dificultat d'organització de tot aquell exèrcit de treballadors. En un punt determinat, van caler vuit mesos d'esforç per trevessar una llargada de 30 metres. I, malgrat els equilibris i combinacions de tota mena necessaris per tirar endavant, no hi hagué ni un sol accident mortal, cas gairebé únic a la història de les perforacions.

Acabada la magna obra, Domingo Cardenal fou nomenat director de la Companyia del Canal, càrrec que ostentà de manera pràcticament vitalícia, consagrant-se així de manera completa a aquesta obra.

En els anys següents, a més d'organitzar l'administració del canal, li tocà viure l'enverinament de les relacions amb els pagesos de la comarca, decebuts i descontents pels problemes sanitaris i econòmics que s'havien abatut sobre el país després de la construcció. Els disturbis de tota mena culminarien amb els dramàtics fets de 1888, deixant un pòsit d'amargor en el caràcter de Cardenal, com es pot veure en la seva obra gairebé pòstuma. *Sociedad Anónima Canal de Urgel: Apuntes Históricos de la misma antes, durante y después de la construcción de las obras*, escrit apassionat on l'eminent enginyer explicava l'amuntegament de desgràcies i dificultats que s'abateren sobre la Companyia del Canal. Escrita el 1894 i publicada el 1900, és encara avui el millor document per a l'estudi d'aquells anys tan complicats com interessants en la nostra història comarcal.
